

Joodse Gedenk- en Feestdagen

Vriendenweekend Beekbergen, Daan Dijk, 14 Adar 5784 AM (תשפ"ד)

Inhoud

- Joodse Kalender
- Heiliging van Tijd
- Sjabbat
- Loofhuttenfeest
- Voleinding

Vandaag 14 Adar: Poerim!

Een verhaal over overleven in de diaspora

De Joodse Kalender, 5784 Anno Mundi

1. Feesten Lev:23

- Pesach: Exodus 12:1-22; 1^e & 7^e dag, Yom Tov
- Shavuot: Exod. 14:22, Deut. 16:10-12,
- Sukkot: Deut. 16:14 Ezra 8: 17, Zech. 14:16-19
1^e & 8^e dag, Yom Tov

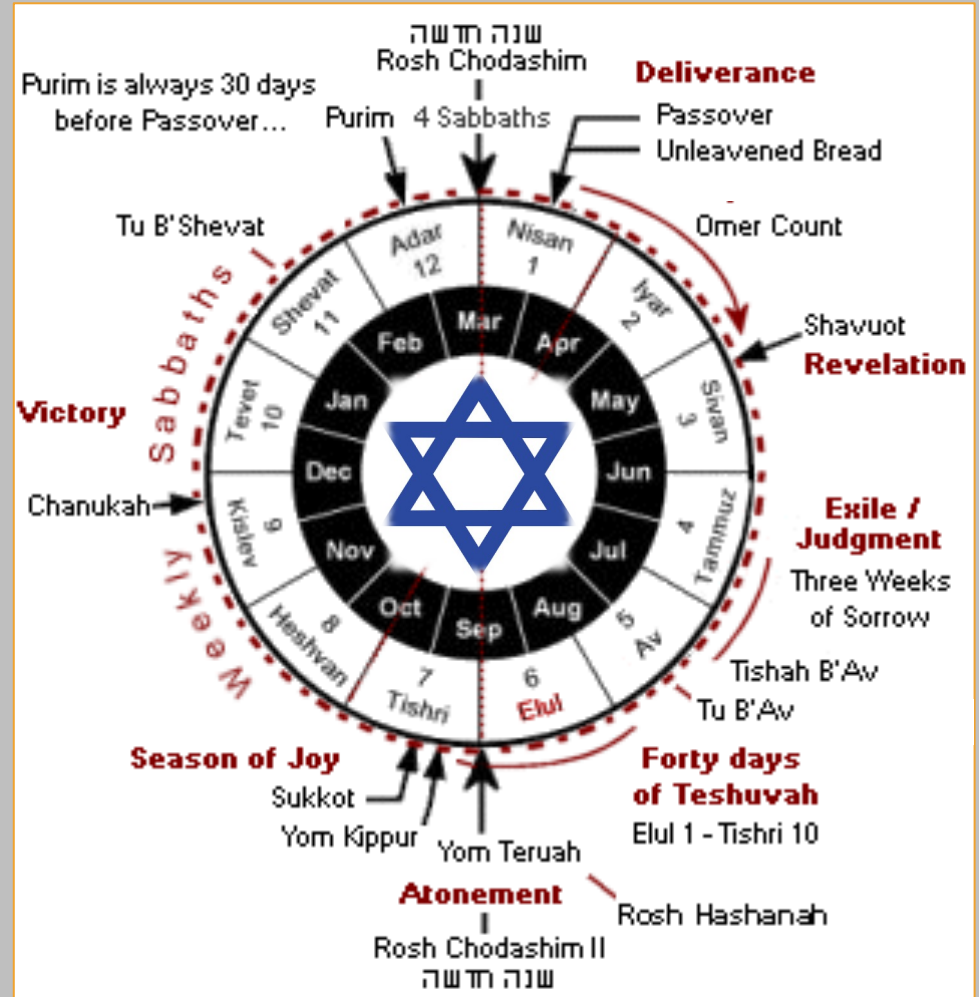
2. Gedenkdagen Lev:23

- 7^e dag: Sjabbat, Gen 2:3; Exod 20:8-11
- 7^e maand:
 - Nieuwjaar, Num 29:1-6
 - Yom Kippur: Num 29:7-11
- 7^e Jaar : Sabbatsjaar, Exod 23:10,
- 7 * 7^e jaar: Jubeljaar, Lev. 25:7-13

3. Poerim Ester 9:22,

4. Na-bijbels

- Channuka,
- 9^e Av, Verwoesting Tempel
- 15^e Shevat, bomenfeest
- Simchat Torah, vreugde der wet

Wat zijn voornaamste verschillen met de Christelijke kalender?

Jodendom: Heiliging van de Tijd

Herinnering aan:

I. De Schepping (universeel):

- Sjabbat, Sjabbatsjaar, Jubeljaar
- Nieuwjaar , Rosh haShana
- Grote verzoendag , Yom Kippur

II. De Geschiedenis van Israel (particulier)

- Uittocht uit Egypte (Pesach)
- Openbaring Sinai (Shavuot)
- Kwetsbaarheid en vreugde (Sukkot)

Zachor (Exod 20:7) en *Shamor* (Deut 5: 11) , Gedenken en Onderhouden

De Volgorde van Heiliging in de Bijbel

Heilig (kodesh, קודש)

- Apart gezet, gewijd zijn. Profaan is "chol" en neutraal
- Rein (טהור) staat tegenover onrein (טמא)

1. Heiliging van de tijd:

- Sabbat , Gen. 2:3, Exod. 20:8 , Exod. 31: 14-17 , Deut. 5:11,
- Andere feesten en gedenkdagen

2. Heiliging van personen en Israël als geheel .

- Priesters, levieten,
- Israël, God's kostbare schat (סגולה segula) Exod. 19.6
- Kinderen van de Heer zijt gij, uitverkoren uit alle volken Deut.14:1-2

3. Heiliging van ruimtes, voorwerpen, eten en drinken

- Tabernakel (na het gouden kalf!) Exod 25:2 ev, Num. 7:1.
- 1^e Tempel , 1 Kon.8:3 ;. 27-28.
- 2^e Tempel Ezra 3:1-6.
- Tempel geen garantie voor bescherming Jer. 7:4
- God is niet in de Tempel maar in de Hemel. Deut 26:15 ; Jes. 66:1

De Eeuwige is verborgen in de dingen maar te vinden in de tijd .

Drie Vormen van Heiligheid in de Bijbel

I. Heiligheid als Intrinsieke eigenschap

- Alleen God is heilig, Lev 19: 2b, Ps. 99
- Niemand is goed dan God alleen, Marcus 10:17.

II. Heiligheid als tijdelijke toestand

- Na menselijke wijding: tempel, ark, land, feest, wijn
- Shabbat geheiligd door God

III. Heiligheid als levenslang project ,

- *Weest heilig want ik ben heilig* (Lev. 11:44-45, lev 17-19 , Marcus 10: 18-30
- *niet een jota of een tittel van de Torah zal voorbijgaan...* Matth. 5:18, Luc. 16:17;

Profetische Kritiek op schijnheiligheid en heiligheid als verworvenheid

Intermezzo over Tijd en Ruimte

- Wat is tijd?
- Wat is ruimte ?
- Hoe nemen we ze waar ?
- In hoeverre hebben we controle over ruimte en tijd ?
- Hoe praten we erover?
- Waar ontmoeten we God ?

De geest (neshama) van de mens is een lamp van de Heer , die al het verborgene in zijn binnenste doorzoekt Sprr. 20:27

Controle over de toekomst: religie en politiek

De Bijbel leert:

I. Religie is geen magie, moraliteit gaat boven ritueel.

- Geen beeld ! God is in het woord, herhaal het (Deut. 6:7)
- Heb God lief, (Deut. 6:4-7; 10:16)
- Je naaste en de vreemdeling als jezelf (Lev 19:18, 33-34, Matt 22:40)
- Niet bij brood alleen.. : (Deut: 8:3)
- Verinnerlijking van de wet (Deut 10:16 , Deut 30 .. , Jer. 31)
- Introspectie (Spr. 20:27)

II. Politiek: niet een mens maar God is koning.

- Koning mag als dienaar volk met sterke beperking macht
- Koning onderworpen aan de Torah (Deut. 17 : 14-20)
- Hij mag zich niet verheffen

Micha 6:8: recht doen, wel doen en bescheiden zijn; voor het overige Ps 31:16:

God heiligde de Sjabbat

Gen. 2:3: *God zegende de zevende dag en heiligde die*

Vierde gebod: *Onderhoud de Sjabbat als een heilige dag. Zes dagen moet u werken, maar de zevende dag is de Sjabbat van de HERE, een rustdag. Op die dag mag u niet werken. En dat geldt ook voor uw zonen, dochters, slaven—man of vrouw—vee en gasten. Want in zes dagen heeft de HERE de hemel, de aarde, de zee en alles wat daarin leeft, gemaakt en Hij rustte op de zevende dag. Daarom zegende de HERE de Sjabbat en heiligde die. Exod. 20:8-11*

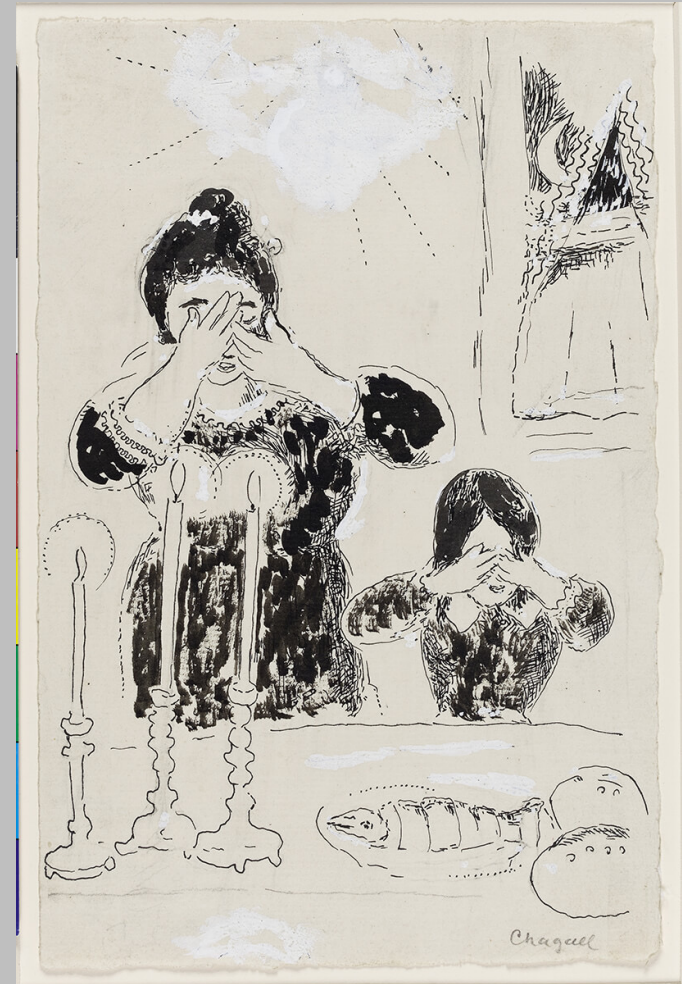
Exod. 31:17 : *en de kinderen Israels zullen de Sjabbat onderhouden, als een eeuwigdurend verbond*

Mechilta 31:3: *jullie moeten de Sjabbat onderhouden want hij is heilig voor jullie. De Sjabbat is bedoeld voor jullie niet jullie voor de shabbat*

Marcus 2:27: Sjabbat gemaakt voor de mens en niet de mens voor de Sjabbat

De Ontvangst van de Sjabbat

Gods tegenwoordigheid (*Sjechina*) wordt ontvangen als een bruid

Shabbat en Zondag in de vroege kerk

- **Ignatius van Antiochië:** (Syrië 50- Rome 117 , brief aan de Magnesiers): *laat ons daarom niet langer de sjabbat houden op de Joodse manier ons verheugend in dagen van ledigheid.... Laat ieder van u de sjabbat houden op een spirituele manier, u verheugend in de meditatie op de wet, niet in ontspanning van het lichaam terwijl u het werk van God bewondert en niet door dingen te eten die een dag van tevoren zijn bereid, het nuttigen van lauwe dranken of het wandelen in een afgebakende ruimte Maar laat iedere vriend van Christus na het houden van de sjabbat de dag van de Heer houden als een feest, de dag van de opstanding, de koningin en belangrijkste van alle dagen . (handschrift 10/11 eeuw)*
- **Midden 2^e eeuw** eerste tekstgetuigen van zondagviering in Alexandrië en Rome (brief Barnabas, apologie Justinus de Martelaar)
- **Apologie van Justinus de martelaar:** *en op de dag die zondag genoemd wordt komen allen die in de stad of op het platteland leven samen op een plek. De herinneringen van de apostelen en de geschriften van de profeten worden voorgelezen. Daarna onderwijst en vermaand de voorganger tot de navolging van deze goede dingen. Dan staan we allen op en bidden en wanneer ons gebed gedaan is worden brood, wijn en water gebracht.*

De Sjabbat werd nog lang gevierd in overwegend Joodse gemeenten

Constantijn stelt de Zondag in als rustdag

- Edict van Milaan 313: godsdienst vrijheid
- 7 maart, 321 : ***Alle rechters, de bevolking van steden en allen die in de nijverheid werkzaam zijn, moeten rusten op de vererenswaardige dag van de zon.***
- Constantijn blijft opperpriester van de zonnecultus *Sol Invictus*
- Weekdagen genoemd naar Goden/planeten (uitzonderingen: dimanche , domenica , samedi)

Constantijn (273-337) versterkt de positie van de zondag t.o.v .de sjabbat

Langzaam vervangt de zondag de shabbat

- **Concilie van Nicea** 325 AD bijeen geroepen door Constantijn,
- **Vaststelling Computus:** datum Pasen , 1^e zondag na 1^e volle maan na de lente equinox
- **Johannes Chrysostomus** (4e eeuw): *Onze Heer is ook geboren in de maand december ... Op de 8e voor de kalenden van januari [25 dec]... Zij [de Romeinen] noemen dit de geboortedag van de onoverwinnelijke [sol invictus] Maar wie is zo onoverwinnelijk als onze Heer? En als zij zeggen dit is de geboortedag van de zon [zeggen wij] Hij is de zonne der gerechtigheid. (Maleachi 4:2)*
- **Kerstmis en Paas** viering nog restanten van de Joodse traditie

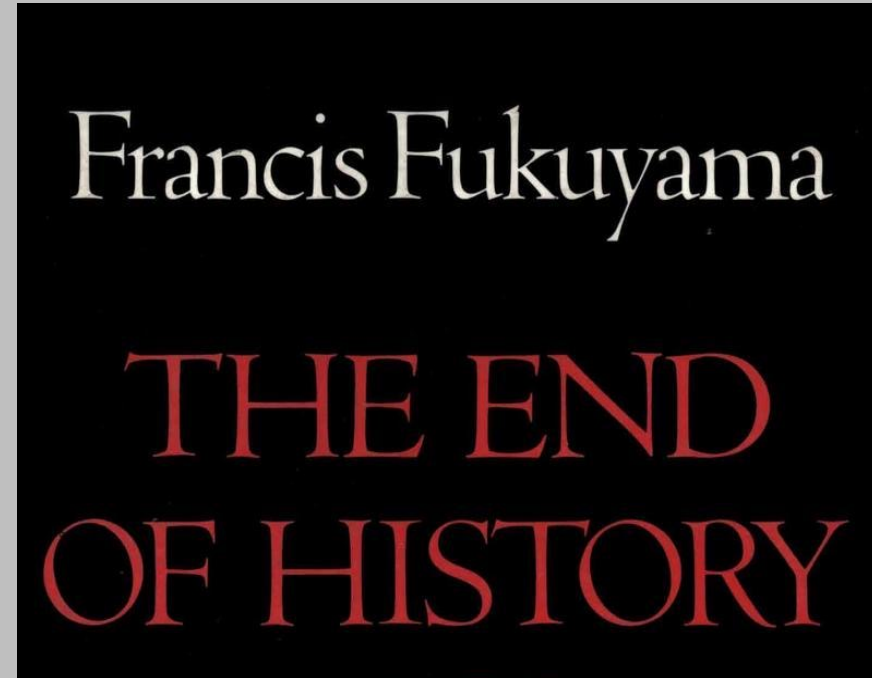
Kerkvader Johannus Chrysostomos

Hoe kijken jullie aan tegen de vervanging van de Sjabbat door de Zondag?

De Sjabbat van de Geschiedenis

Het einde ligt besloten in het begin

- *God kondigt het einde aan in het begin en van te voren wat nog gebeuren moet. Jes. 46:11*
- De wereld is volmaakt geschapen (שלם)
- Sjabbat voorproefje van de komende wereld
- Sjabbat is verheven boven de tijd
- *Dan zal de Heer koning zijn over de hele aarde. Op die dag zal de Heer de enige zijn en zijn naam de Eene. Zach. 14:9*

- Fukuyama: liberale democratie
- Marx: communistische heilstaat
- Hegel: perfecte zelfkennis en zelfbeheersing

Dan zullen de overlevenden van de volken... jaarlijks naar de stad komen om het loofhuttenfeest te vieren, Zach. 14:16

Sukkot: de mens ontmoet God niet in de dingen

- 1. De vier soorten:** citroen , palm, mirte en wilg
- 2. Sukkah** (loofhut) herinnert aan de woestijn
 - Kwetsbaarheid en tijdelijkheid van het bestaan
 - de Tabernakel als mobiel heiligdom
 - Schepper Hemel en Aarde niet in gebouw
 - 1^e en 2^e tempel ingewijd op Sukkot
- 3. Torah-lezing** in Sabbatsjaar tijdens het loofhuttenfeest
 - Oproep van de Koning (hakhel, Deut. 31: 10-13)
- 4. Lezing Kohelet-rol** op Sukkot ,
 - Me, Myself & I
 - Bezit , geluk , leven alles is slechts een zucht
 - Geen betekenis of doel in het leven te vinden
 - Maximaal haalbaar vreugde in het moment
 - Betekenis ligt buiten bereik v.d wijsheid
 - Slotsom: vrees God en houd de geboden
- 5. Achtste dag** (Shemini Atzeret): Simchat Torah
 - einde en nieuw begin van de Torah lezing

Christenen op Loofhuttenfeest Jerusalem

